

Med känsla för naturens krafter

Christer Söderberg är ordförande i SERO, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation.

AV STEN SÖDERBERG FOTO HAGEN HOPP

UPPVUXEN PÅ LANDET fyra mil från Stockholm fick Christer tidigt ett intresse för naturen och naturens krafter. De tillfällen Christer fick följa med sin far till Norrga Kvarn, där priser för malning skulle förhandlas, var höjdpunkter. Den imponerande kvarndammen, vattentuben, remmar och remskivor som fick kvarnen att vibrera och skapa en sällsam musik.

Utnyttjandet av naturens krafter gav även intresse för flygning, först med modellplan, men senare även flygplan i Flygvapnet. Flygning och flygteknik blev ett kombinerat intresse och yrke efter civilingenjörsexamen på KTH.

Men 1983 var det färdigfluget i Flygvapnet, en annan spännande verksamhet tog över, förnybar energi, främst vattenkraft. Tillsammans med likasinnade startades ett företag med avsikt att förvärva nedgångna små vattenkraftverk och rusta dem till moderna anläggningar, även några helt nya anläggningar kom till stånd. Den småskaliga vattenkraften hade i början av 1980-talet länge legat i Törnrosasömn efter den stora nedläggningsvågen 1955–1980. I samband med oljechockerna under 1970-talet insåg Sverige att beroendet av importerade bränslen för uppvärmning och elproduktion måste brytas och en satsning på inhemska energikällor måste påbörjas.

För att öka sin kunskap om småskalig vattenkraft sökte Christer kontakt med Småkraftverkens Riksförening, SRF, vilket medförde ett givande utbyte och engagemang för den småskaliga vattenkraften. 1991 blev Christer föreningens ordförande.

En annan förening med likartad inriktning, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, SERO, bildades samma år som SRF, 1980, inspirerad av statens vilja att komma bort från oljeberoendet. Förutom småskalig vattenkraft har SERO övriga förnybara energiformer inom sitt intresseområde, men även energihushållning. Eftersom den småskaliga vattenkraften i Sverige bedömdes som för liten för att omfattas av två föreningar, gick SRF in som vattenkraftsektion i paraplyorganisationen SERO år 1984, och så är det än idag.

Bångbro Kraft, det bolag för utveckling av småskalig vattenkraft som Christer med kollegor startade i början av 1980-talet, utvecklades snabbt och stod 1991 på toppen med 22 kraftverk som producerade 40 GWh per år. Då

”Jag oroar mig över bristen på helhetssyn avseende energi- och miljöfrågorna i dagens samhälle och att det finns så många särintressen som vill bromsa utvecklingen mot ett för samhället hållbart energisystem.”

kom finanskrisen. Många kraftverk var relativt högt belånade och måste säljas för att rädda de övriga, antalet kraftverk krympte till 12. De låga elpriser som följde i spåren av den reformerade (avreglerade) elmarknaden lade ytterligare lök på laxen och gjorde livet surt för framförallt den småskaliga vattenkraften.

2006 blev Christer ordförande i SERO och har därmed ökat sitt engagemang inom alla förnybara energiformer liksom för energieffektivisering.

Den pågående utvecklingen inom energisektorn är intressant, driven av den ökade insikten om kopplingen till klimatfrågan och att konventionella energikällor, främst olja, börjar sakta sina. Den rapport Nicolas Stern lämnade för snart tre år sedan blev den tändande gnistan, nu är det inte enbart SERO utan hela samhället som diskuterar ökad användning av förnybara energikällor och energieffektivisering, det tog 25 år innan SERO fick uppleva denna omsvängning.

Som ordförande i SERO förespråkar Christer givetvis ökad användning av förnybara energikällor, företrädesvis småskaliga former, för att öka mångfalden i energiförsörjningen. För kommande generationer kan energiförsörjningen bli en ödesfråga. SERO förespråkar och främjar de förnybara energikällorna men driver inte kampanjer mot till exempel kärnkraft.

– Dock håller SERO ett vakande öga på marknadsinperfektioner, som när icke förnybara energiformer slipper betala sina externa kostnader, skador på människa och natur. Eller slipper betala andra kostnader som exempelvis kärnkraften, vilken har ett begränsat ansvar för olyckor då samhället får ta den stora smällen, säger Christer Söderberg.

Genom åren har han blivit intresserad av energipolitik. 1994 blev han medlem i en av utredningsgrupperna i Energikommissionen. Det har sedan fortsatt med deltagande i Elcertifikatutredningen, El- och Gasmarknadsutredningen samt Nätanslutningsutredningen.

Det politiska engagemanget märks även i möten med politiker, uppvaktningar på departement och i riksdagen samt i debattartiklar.

Sedan 2002 är Christer vice ordförande i ESHA, European Small Hydropower Association, en europeisk intresseorganisation med säte i Bryssel. ESHA:s uppgift är att främja småskalig vattenkraft inom EU samt driva på den tekniska och ekonomiska utvecklingen inom småskalig vattenkraft för anläggningar upp till 10 MW, EU-Kommissionens definition på småskalig vattenkraft. ESHA får också utredningsuppdrag från Kommissionen och Christer och hans medarbetare har just avslutat ett sådant uppdrag för ESHA, projektet SHERPA om småskalig vattenkraft, vilket var en ingående studie av villkor för befintlig vattenkraft inom EU plus Norge och Schweiz, samt om den potential som finns i dessa länder.

– Det har varit ett intressant uppdrag som visat att det inom Europa finns en potential på ytterligare 60 TWh utöver den befintliga produktionen på 50 TWh samt att den tekniska utvecklingen inte avstannat i denna till synes mogna sektor, berättar Christer.

2004 arrangerade SERO och SRF den traditionella och internationella konferensen HIDROENERGIA i Falkenberg i samarbete med ESHA med över 200

deltagare. Christer var huvudansvarig för konferensens genomförande.

– Jag oroar mig över bristen på helhetssyn avseende energi- och miljöfrågorna i dagens samhälle och att det finns så många särintressen som vill bromsa utvecklingen mot ett för samhället hållbart energisystem. För att uppnå ett hållbart energisystem måste både små- och storskaliga förnybara energikällor utnyttjas med ekologiskt hänsynstagande samt ökad satsning på energieffektivisering. Det behövs även ett långsiktigt regelverk, eftersom investeringar i energianläggningar är långsiktiga, livslängd 25–50 år, och mycket kapitalintensiva.

Det kanske bästa sättet att mäta olika energiformers klimat- och miljöpåverkan är att göra livscykelanalyser, LCA, menar Christer. I sådana analyser beräknas miljöbelastningen ”från vaggan till graven”: från utvinning av råbränsle, bränsletransporter, bränsleförädling till exempel i oljeraffinaderier, omvandlingsprocessen exempelvis i kolkraftverk, och slutligen omhändertagande av restprodukter där kärnkraften har det största problemet. I beräkningen ska även ingå belastningen från uppbyggnad och utrivning av anläggningen.

– I särklass bäst i LCA-beräkningar är de flödande energikällorna, vind- och vattenkraft samt solenergi. Här sköter naturen själv all ”bränsleproduktion” alla transporter, energiomvandlingen sker utan utsläpp och restprodukter existerar inte, påpekar Christer som anser att LCA-beräkningar borde ges större betydelse i energidebatten och energipolitikens inriktning.

Christer är fortfarande verksam inom elproduktionssektorn, dels i ett bolag utanför Jönköping, som producerar el både i vind- och vattenkraftverk med en årsproduktion på 5 GWh, dels i ett bolag med ett litet vattenkraftverk i Sundsvik utanför Södertälje. Detta kraftverk är 95 år, har en generatoreffekt på 50 kW, en hel del är fortfarande i originalskick från 1914 och kraftverket är idylliskt beläget vid Mälarens strand. Christer hoppas snart att få mer tid över för visionen i bolaget; att återskapa Sundsviks kraftstation till originalskick och göra det till ett levande museum för att visa intresserade hur man producerade el för 100 år sedan och fortfarande kan göra det idag.

”Sero håller ett vakande öga på marknadsinperfektioner, som exempelvis när icke förnybara energiformer slipper betala sina externa kostnader, skador på människa och natur.”